

SISTEMUL CHELTUIELILOR PUBLICE

Continutul cheltuielilor publice

Prin cheltuiile publice statul acopera necesitatile publice de bunuri si servicii considerate prioritare in fiecare perioada. Cheltuielile publice exprima relatii economico - sociale in forma banesca care se manifesta intre stat, pe de o parte, si persoane fizice si juridice, pe de alta parte, cu ocazia repartizarii si utilizarii resurselor financiare ale statului, in scopul indeplinirii functiilor acestuia. Continutul econ al cheltuielilor publice se afla in stransa legatura cu destinatia lor, unele cheltuieli publice exprimand un consum definitiv de produs intern brut, iar altele o avansare de produs intern brut.

Cheltuielile publice inglobeaza:

- cheltuieli publice efectuate de administratiile centrale de stat, din fondurile bugetare si extrabugetare;
- cheltuielilor colectivitatilor locale ale unitatilor administrativ teritoriale;
- cheltuielile organismelor internationale din resursele publice prelevate de la membri acestora;
- cheltuielile finantate din fondurile asigurarilor sociale de stat.

Cheltuielile publice nu inseamna acelasi lucru cu cheltuielile bugetare. Cheltuielile publice se refera la totalitatea cheltuielilor efectuate in domeniul public prin interiorul institutiilor publice care se acopera fie de la bugetul statului fie din bugetele proprii. Cheltuielile publice inseamna numai acele cheltuieli care se acopera de la bugetul administratiei centrale de stat, din bugetele locale sau din bugetul asigurarilor sociale de stat. Cheltuielile bugetare sunt cheltuieli publice dar nu toate cheltuielile publice sunt cheltuieli bugetare.

Criterii de clasificare a cheltuielilor publice.

În practica financiara a statelor contemporane se folosesc urmatoarele tipuri de clasificari:

- a) clasificarea administrativa are la baza criteriul institutiilor prin care se efectueaza cheltuieli publice : ministere, unitati administrativ teritoriale;
- b) clasificarea economica foloseste doua criterii de grupare: unul din care cheltuielile se impart in cheltuieli de capital si cheltuieli curente iar altul, care imparte cheltuieli in cheltuieli ale serviciilor publice (administrative) si cheltuieli de transfer (de redistribuire);
 - cheltuieli de capital sau de investitii

- achizitionarea de bunuri cu folosinta indelungata;
- cheltuielile curente asigura functionarea si intretinerea institutiilor publice;
- cheltuieli privind serviciile publice sau administrative;
- cheltuielile de transfer pot avea un caracter economic sau social (burse,pens);

c) clasificarea financiara - cheltuielile se grupeaza in: cheltuieli definitive, cheltuieli temporale, operatiuni de trezorerie si cheltuieli virtuale sau posibile;

-cheltuielile definitive cuprind cheltuieli de investitii si cheltuieli de functionare;

-cheltuielile temporale sunt denumite operatiuni de trezorerie si sunt evidentiata in conturile speciale ale trezoreriei;

-cheltuielile virtuale (posibile) sunt cheltuieli pe care statul le angajeaza sa le efectueze in anumite conditii.

Dupa forma de manifestare cheltuielile publice pot fi cu sau fara contraprestatie, definitive sau provizorii, speciale sau globale;

- cheltuielile fara contraprestatie au un caract de subventie fara urmarirea unui contraserviciu (alocatii familiare, somaj); cheltuielile definitive nu presupun restituirea sumelor banesti alocate de stat.

d) Cheltuielile publice in functie de rolul lor in procesul reproductiei sociale:

- cheltuieli reale (negative);

-cheltuieli economice (pozitive);

∩n cheltuielile reale intra cheltuielile cu intretinerea aparatului de stat, dobanzile si comisioanele la imprumuturile de stat, intretinerea armatei reprezentand un consum definitiv de produsul intern brut. ∩n cheltuielile economice intra investitiile efectuate de stat pentru infiintarea de noi intreprinderi, dezvoltarea si modernizarea celor existente, construirea de drumuri si poduri.

e) clasificarea folosita de institutiile specializate ale ONU are la baza doua criterii: clasificarea functionala si clasificarea economica;

- clasificarea functionala ONU a cheltuielilor publice cuprinde cheltuieli pentru aparare, sanatate, educatie, asigurarile sociale, locuinte;

- clasificarea economica ONU a cheltuielilor publice cuprinde: cheltuielile care reprezinta consum final, dobanzi aferente datoriei publice, formarea bruta de capital, transferuri de capital;

∩n Romania din 1991 clasificarea cheltuielilor publice se aliniaza la criteriile utilizate in cadrul ONU folosindu-se: clasificarea functionala si clasificarea economica.

Nivelul, structura si dinamica cheltuielilor publice

Nivelul cheltuielilor publice. Indicatorul care poate exprima nivelul cheltuielilor publice intr-o anumita perioada de timp este ponderea cheltuielilor publice in produs intern brut care permite analiza volumului cheltuielilor publice in raport de nivelul de dezvoltarea economica si sociala a fiecarui stat si in fiecare etapa. În 1987 in tarile dezvoltate cheltuielile reprezentau in medie aproximativ 42% din produsul intern brut. Ponderea cheltuielilor publice in produsul intern brut difera de la o tara dezvoltata la alta. Un alt indicativ il constituie cheltuielile publice medii pe locuitor. Acesta reprezinta marimi variabile in tari dezvoltate si in tari in curs de dezvoltare. În tarile in curs de dezvoltare cu economia in tranzitie nivelul cheltuielilor publice este diferit, in functie de o multime de factori economici, sociali si politici.

Structura cheltuielilor publice. Este necesara stabilirea ponderii a fiecărei categorii de cheltuieli publice in totalul acestora, pe baza relatiei:

$$g_{s_{cpi}} = \frac{c_{pi}}{c_{pt}} \cdot 100$$

$g_{s_{cpi}}$ - greutatea specifica a categoriei de cheltuieli publice

c_{pi} - cheltuielile publice ale categoriei i

c_{pt} - cheltuieli publice totale

i - 1...n categorii de cheltuieli.

Cu ajut ponderilor $g_{s_{cpi}}$ se poate da interpretarea orientarii resurselor financiare ale statului in armata, economie, amortizarea a datoriilor publice. Structura cheltuielilor publice pe diferite categorii se delimiteaza in cadrul criteriilor de clasificare a acestora in fiecare stat sau in statisticile internationale.

CHELTUIELI PUBLICE PT AC°IUNI SOCIAL-CULTURALE

Surse de finantare

Cheltuielile pentru actiuni social - culturale sunt acoperite din surse publice sau private interne sau externe:

- *fonduri bugetare* care detin locul cel mai important in majoritatea tarilor.

Ex. Bugetul federal, bugetele statelor sau bugetele colectivitatilor locale in tarile cu structura federala respectiv bugetul administratiei centrale si bugetele unitatilor administrativ - teritoriale in tarile cu structura unitara. Resursele bugetare la finantarea cheltuielilor sociale - culturale difera de la o tara la alta;

- *fondurile financiare* cu destinatie speciala (asigurările sociale, ajutorul de somaj) ;

- *fonduri proprii* ale intreprinderilor publice sau particulare utilizate pentru finantarea cheltuielilor cu pregătirea profesionala a salariatilor;

- *veniturile realizate* de institutii social - culturale din diferite activitati specifice;

- *veniturile populatiei* din care suporta diferite taxe contributii la finantarea unor actiuni social - culturale. Cei ce suporta din veniturile lor astfel de prelevări sunt salariatii, agricultorii, pensionarii, alte persoane.;

- *fondurile organizatiilor fara scop lucrativ* adica institutiile de caritate, asociatiile, fundatiile, bisericile;

- *ajutorul financiar extern* cuprinde subventii financiare acordate unor tari din fonduri constituite in acelasi scop la nivelul unor organisme internationalele UNESCO, UNICEF sau organisme regiunile CEE - Comunitatea Economica Europeana sau ajutoare banesti.

Investitiile in resurse umane

Țntre cheltuieli pentru actiuni social - culturale si cele pentru dezvoltarea economica a tarii exista relatii de interconditionare: o tara dezvoltata din punct de vedere economic va dispune de mari resurse financiare si va putea indrepta o importanta parte din ele pentru finantarea acestor actiuni iar actiunile de invatamant, cultura, vor conduce la instruirea si calificarea indivizilor, ducand la dezvoltarea activitatii economice si sociale. O alta actiune social - culturala - sanatatea- starea fizica si psihica buna, lipsa bolii si a invaliditatii duc in mod direct la existenta unei forte de munca capabile pentru lucru.

Investitiile in resurse umane cuprind cheltuielile facute pentru cresterea si dezvoltarea complexa a individului avand mai multe componente: Investitia intelectuala, investitia in sanatate, investitia culturala (de aici in colo barbologie curata despre cele 3 investitii)

ASIGURARILE SOCIALE DE STAT

Necesitatea si continutul economic al asigurarilor sociale

Necesitatea - Asigurarile sociale au aparut in perioada dezvoltarii industriei in tarile in curs de dezvoltare si in tarile dezvoltate. Fondurile asigurarilor sociale se constituie din cotizatiile salariatilor , patronilor si statului precum si din alte surse. Nivelul si structura difera de la o tara la alta. Cele mai importante cheltuieli sunt cele cu plata pensiilor, indemnizatii pentru accidente de munca, boli profesionale, maternitate, somaj. În Romania primele forme ale asigurarilor sociale la inceputul sec XX.

Continutul economic al asigurarilor sociale este determinat de natura relatiilor de productie. Asig.sociale constituie aceea parte a relatiilor social - economice banesti cu ajutorul carora se formeaza si se utilizeaza fondurile banesti necesare ocrotirii obligatorii a salariatilor si pensionarilor din regiile autonome R.A., societatile comerciale S.C., din reseaua cooperativei de consum, a avocatilor, a taranilor, a intreprinderilor particulare. Aplicarea in practica a politicii sociale a statului Roman a contribuit la

perfectionarea pe plan national a unui sistem de asigurari sociale ale carui trasaturi caracteristice sunt determinate de conditiile concrete de dezvoltare a Romaniei. În perioada post-revolutionara acest sistem era constituit din: asigurari sociale din asociatiile agricole, asigurari sociale ale taranilor cu gospadarii individuale, asigurari sociale ale avocatilor, asigurari sociale ale slujitorilor cultelor. Sistemul asigurarilor sociale in Romania este in continua dezvoltare si perfectionare.

Principiile si rolul asigurarilor sociale.

Cuprinderea in asigurari sociale a intregului personal din R.A, S.C. intreprinderi private. Astazi cetatenii activi ai tarii pensionarii sunt ocrotiti prin asigurari sociale ceea ce inseamna ca la baza asigurarilor sociale se afla principiul generalitatii.

- cetatenii sunt ocrotiti in toata cazurile si pentru toata perioada de pierdere a capacitatii lor de munca;
- personalul din R.A, S.C, si pensionarii sunt scutiti de de plata contributiei pentru asigurari sociale;
- cetatenii sunt ocrotiti prin asigurari sociale potrivit sistemului de salarizare sau in concordanta cu venitul realizat;
- ocrotirea cetatenilor se realizeaza in concordanta cu cerintele eticii si echitatii sociale;
- pensiile de asigurari sociale sunt scutite de orice impozite si taxe;
- pensiile si indemnizatiile de asigurari sociale nu pot fi cedate nici total nici partial fiind un drept personal;
- asigurari sociale se infaptuiesc de catre insusi cetatenii respectivi prin organe proprii si organizatii competente.

Sursele de formare a fondurilor asigurarilor sociale de stat

Fondurile asigurari sociale se constituie in majoritatea tarilor din contributia agentilor economici, a salariatilor, si statului uneori prin subventii. Legea pentru unificarea asigurari sociale din 1933 prin care fondurile asigurari sociale se constituiau dintr-o contributie de 6% aplicata salariatilor. În 1938 pe baza legii asigurari sociale s-a stabilit o cotizatie unica de 8% aplicata asupra salariului mediu. În Romania fondurile asigurari sociale de stat depinde de marimea veniturilor realizate de personalul incadrat in munca deoarece agentii economici platesc contributiile pentru asigurari sociale in functie de aceste venituri. Cresterea veniturilor personalului a dus la sporirea continua a veniturilor asigurari sociale de

stat. Contributiile pentru asigurari sociale de stat se calculeaza asupra fondului total de salarii folosite de catre agentii economici in care se cuprind:

- salariile tarifare ale intregului personal al unitatii;
- drepturile ban pt concediile legale;
- sporurile de salarii (de sris);
- indemnizatiile de conducere;
- sumele prevazute a se acorde din fondul de participare a personalului la profituri;
- drepturile ban ce se acorda personalului cand ac indeplineste diferite obligatii de stat sau

obstesti:

- premiile prevazute sa se acorde personalului in timpul anului. Suma anuala a contributiilor pentru asigurari sociale. Sc se determina prin aplicarea cotei respective asupra fondului total de salarii F_s pe an folosindu-se formula:

$$S_c = (F_s \cdot C_p) : 100, \quad C_p = \text{cota procentuala a contributiilor pt. a.s.}$$

Agentii economici care nu platesc taxele la termenele stabilite suporta o majorare de 0,05% pentru fiecare zi de intarziere iar persoanele fizice si juridice altele decat cele de stat, suporta o majorare de 2% pentru fiecare luna intarziata. Contributia unitatilor particulare bazate pe libera initiativa pentru asigurari sociale se plateste la bugetul asigurari sociale de stat de catre patronii intreprinderilor mici, salariatii acestora. Unitatile sunt obligate sa verse la bugetul asigurari sociale de stat o contributie de 20% iar de la 1 aprilie 1991, 22% calculata la salariul fix stabilit in contractul de munca sau la venitul lunar stabilit in contractul de asigurari sociale mai avand obligatia de a depune contributia de 4% calculata asupra fondurilor de salarii realizat lunar la fondul pentru plata ajutorului de somaj in contul Ministerului Muncii si Protectiei Sociale.

O alta sursa de formare a asigurari sociale de stat o constituie contributia salariatilor si pensionariilor care merg la tratament balnear sau la odihna care reprezinta 1% din totalul veniturilor bugetului asigurari sociale de stat. Bugetul asigurari sociale de stat se mai alimenteaza si din alte venituri:

- sumele rezultate din lichidarea debitelor din anii anteriori;
- restituirea subventiilor acordate statiunilor balneare in anii precedenti si nefolosite;
- amenzile pt neplata la timp a asigurari sociale; etc.

Un alt venit al asigurării sociale de stat îl constituie contribuția de 3% pentru pensia suplimentară plătită de personalul încadrat în muncă.

Formele de ocrotire a cetățenilor prin asigurările sociale de stat .

În țările dezvoltate pentru a beneficia de dreptul la pensie asigurații trebuie să aibă o anumită vechime în muncă și să fi împlinit o anumită vârstă. În Franța, Austria, Anglia pensionarea se face la împlinirea vârstei de 65 ani bărbați cu o vechime minimă în muncă de 30 ani iar pentru femei la împlinirea vârstei de 60 ani cu o vechime minimă de 25 ani. În Ungaria bărbații - 60 ani, femei 50 ani, vechime 30 respectiv 25. În Finlanda b/f 65 ani, Norvegia b/f 67ani, SUA 65 ani. Cuantumul pensiei - Albania 70% din salariul mediu pe ultimile 12 luni, Italia 2% pentru fiecare an vechime în muncă, cota maximă este de 80%, Belgia -60% pentru persoane singure / 75 % pentru familisti, Rusia 50% până la 100% din salariul lunar pe ultimile 12 luni. În unele țări salariații nu sunt obligați să se pensioneze ceea ce înseamnă că pot lucra cât trăiesc. În alte țări pensionarea este obligatorie până la vârsta de 70 ani. În unele țările din Europa occidentală în caz de boală a salariaților sau pensionarilor , asigurări sociale compensează parțial sau integral cheltuielile de spitalizare, pe o anumită perioadă de timp , cheltuieli cu îngrijirea bolnavului de către medic, precum și prețul medicamentelor folosite. Măsura în care intervin asigurări sociale în acoperirea cheltuielilor cu tratamentul medical diferă în funcție de nivelul veniturilor salariaților sau a pensionarilor. Deci la venituri mai mici intervenția asigurării sociale este mai mare și invers. Cetățenii care nu sunt cuprinși obligat în asigurări sociale suportă integral costul tratamentului medical. În caz de boală în unele țări asigurații au dreptul să-și aleagă medicul și spitalul neexistând această posibilitate în alte țări. În România, cheltuielile bugetului pentru asigurări sociale de stat au crescut continuu. Principalele forme de ocrotire a cetățenilor în cadrul asigurării sociale de stat sunt: pensiile, trimiterea la tratament balnear și de odihnă, indemnizațiile și ajutoarele, unele cheltuieli cu ocrotirea sănătății.

1. Pensii:

Pensiile constituie forma principala de ocrotire a cetatenilor prin asigurari sociale. Pensiile sunt platile lunare ce se fac persoanelor care isi inceteaza activitatea datorita varstei sau a invaliditatii, pe tot timpul vietii de la pensionare, copiilor urmasi pana la o anumita varsta si sotiei care are calitatea de urmas. La baza principiului actual de pensii din Romania sunt si urmatoarele principii:

- fondurile bananesti, necesare platii pensiilor, se formeaza din contributiile agentilor economici, institutiilor publice, precum si ale persoanelor care folosesc munca salariata;

- realizarea unei vechimi cat mai mare in munca;

- determinarea pensiei in functie de conditiile existente la locul de munca.

Statul Roman da dreptul la pensie fiecarui cetatean indiferent de sex si nationalitate si acorda sprijin material prin asistenta sociala persoanelor inapte de munca si care nu au mijloace de existenta. Persoanele care au lucrat in sectorul de stat si in alte sectoare cu sisteme proprii de asigurari sociale primesc atat pensia de asigurari sociale de stat cat si pensia ce li se cuvine din acest sector in raport cu munca depusa si cu vechimea in munca.

Prin asigurari sociale de stat se acorda urmatoarele pensii: pensia pentru limita de varsta, pensia pentru pierderea capacitatii de munca din cauza unui accident de munca sau boala profesionala, pensia pentru pierderea capacitatii de munca in afara locului de munca, pensia de urmas, ajutorul social, pensia suplimentara.

Pensia pentru munca depusa si limita de varsta se acorda pe viata la cererea agentilor economici pentru barbati dupa 62 ani cu o vechime minima in munca 30 ani iar pentru femei la 57 ani ,vechime minim 25 ani. La cerere pensia convenita se acorda dupa implinirea varstei de 60 ani pentru barbati si 55 pentru femei daca au vechime in munca. Acestea pentru:

- persoane care au lucrat in conditii deosebit de grele, limita de varsta fiind de min 50 ani;

- nevazatorii primesc pensia integrala pentru munca depusa la 50 ani barbati si 45 femei daca au o vechime in munca de cel putin 15 ani si respectiv 10 ani;

- minerii care au lucrat in subteran minim 20 ani se pot pensiona indiferent de varsta;

- mamele care au vechime in munca de 25 ani si au nascut cel putin 3 copii pot primii pensionarea inaintea implinirii varstei legale: cu un an pentru 3 copii, cu 2 ani pentru 4 copii, cu 3 ani pentru mai multi copii.

Pensia pentru pierderea capacitatii de munca din cauza unui accident de munca_sau boala profesionala. Invaliditatea este pirderea totala sau in mare masura a capacitatii de munca in mod definitiv sau pe o durata mai lunga de timp. Pensia se acorda persoanelor incadrate in munca care din

cauza unor accidente de munca si-au pierdut total sau in cea mai mare parte capacitatea de munca. Aceasta pensie se acorda si persoanelor care si-au pierdut din cauza unei boli contractate in timpul in care nu erau incadrate in munca, daca invaliditatea este de gradul I sau II, in timpul indeplinirii obligatiilor militare, sau elevilor , studentilor, care raman invalizi in timpul efectuarii practicii profesionale.

Persoanele care si-au pierdut jumatate din capacitatea de munca si lucru jumatate din durata normala a programului de lucru ele beneficiaza de pensie de invaliditate de gr III. În pierderea capacit de munca exista 3 grade de invaliditate care dau dreptul la aceasta pensie adica: invalid de gr. I cand se pierde complact capacit de munca si este necesara ingrijirea invalidului de catre o alta persoana; invaliditate de gr II cand se pierde complac sau in cea mai mare parte capacit de munca insa invalidul se ingrijeste singur invalidit de gr III cand se pierde jum din capacit de mun si invalidul poate presta ac mun insa cu un prog redus. Acordarea pensiilor necesita constatarea gr de invalid de catre comisia de expertiza medicala si recuperare a capacit de mun.

Pensia pt pierderea capacit de mun in afara procesului de mun se acorda pers incadrate in mun in cazul in care si-au pierdut capacit de mun total sau partial din cauza unor accidente care au avut loc in afara locului de mun. Pensia se acorda daca sa constatat o invalidit de gr I,II,III air lucratorul sa aiba o vechime in munca de min 5 ani.

Pensia de urmas se acorda sotiilor si copiilor daca la data decesului pers respectiva era pensionar. Copii au dreptul la pensia de urmas pana la 16 ani iar daca urmeaza o scoala pana la terminarea ei ier varsta max fiind de 25 ani. Sotia are dreptul la pensie de urmas pe tot timpul vietii de la implinirea varstei de 50 ani daca a fost casatorita cu sotul decedat cel putin 15 ani. Pensia de urmas pt sotie se suspenda cand ac se recasatoreste sau cand ac se reangajeaza in munca.

2. Ajutorul social ajuta pe fosti lucratori care nu sunt indreptatiti sa primeasca nici una din pensiile ce se acorda prin a.s.de stat. Pt ca o pers sa primeasca ajut social treb sa fi implinit varsta de 62 ani b si 57 ani f si sa aibe o vech in mun intre 5 si 10 ani ori sa fi contractat o invalidit de orice gr de pe urma unei boli obijnuite.

3. Pensia suplimentara se acorda pensionarilor de a.s. si pension urmasi daca pension decedati au contribuit in timpul vietii lor la alimentarea fondului ban destinet ac pensii

4. Trimiterea la tratament balneoclimateric si odihna

- in special celor care lucreaza in conditii deosebit de grele sau vatamatoare sau celor suferinzi de boli cronice, famililor cu multi copii li se acorda gratuitati. Familiile cu 3 sau mai multi copii

beneficiaza de trimiterea gratuita in statiunile balneoclimaterice a unuia sau mai multi copii costul fiind suportat din bug a.s.de stat, iar de ac gratuitate beneficiind si pers persecutate politic.

3. Bugetul a.s.de stat

- prin Legea fin publ din 1991 nr.10 publicata in Monit Ofic al Rom este o componenta a bug public nat. La baza elaborari bug a.s.de stat sunt principiile: anualitatii universalitatii, echilibrarii si realitatii. Bug a.s.de stat cuprinde la venituri: contributia pt a.s.de stat, contributia salariatilor pt biletele de tratament balnear si odihna. Bug a.s.de stat cupr chelt pt: pensiile platite prin oficii, pensiile platite prin intreprindetri, indemnizatii pt maternitate si ingrijirea copilului, ajut in caz de deces etc. Bug a.s.de stat se elaboreaza de catre Min Muncii si Prot Sociale si Directia Generala a a.s. si pensiilor. Veniturile si chelt bug a.s.de stat se executa prin unitatile Min Mun si Prot Soc. Executia bug a.s.de stat se realiz independent, venit si chelt sale evidentiandu-se in conturi deschise la sucursala BCR:

- un cont privind Contributiile pt a.s.de stat in care se incaseaza contributiile pt a.s. datorate de RA, SC cu capital de stat sau mixt, institutiile din sactorul public;
- un cont privind Contributiile pt a.s.de stat de la pers fiz care utiliz munca salariata;
- un cont privind Contributiile pt a.s.de stat in care se incaseaza contributia salariatilor din institutiile publice si apensionarilor pt bilet de trat balnear si odih.

Chelt bug a.s.de stat se efectueaza din 2 conturi deschise la sucursalele BCR:

- un cont pt Chelt bug a.s.de stat din care se efectueaza plata pensiilor de a.s. si a ajut soc;
- un cont pt Chelt bug a.s.de stat din care se efectueaza plata la niv fiec judet a indemnizatiilor si ajut de a.s.

SISTEMUL RESURSELOR FINANCIARE PUBLICE

Resursele financiare publice

Sunt elem ale unei nat. Res fin reprez totalit mijloacelor ban necesare realiz anumitor obiective econ, sociale, sau de alta natura. Res fin publ includ : res administratiei centrale de stat in care se

cuprind impozitele si taxele, imprumaturile; - res administ de stat locale sunt: impozitele, veniturile nefiscale, si taxele cu caract local; - res intrep publ cu caract industrial , comercial care obtin venituri din vanzarea produselor; - res a.s.de stat care sunt: cotizatiile pt a.s. Principala cat de res fin publ sunt impozitele si taxele. Resursele de trezorerie constau in imprumaturipe termen scurt pana la un an. Resursele provenind din imprumuturi reprez datoria publica pe termen mediu de 2-5 ani si lung cele peste 5 ani

Factorii care influenteaza nivelul resursele financiare publice

Factorii care determina cresterea res fin publ sunt:

- factorii econ care det cresterea PIB;
- fact monetari, dobanda, credit, masa monetara;
- fact sociali;
- factorii demografici;
- factorii politici si militari.

Fact care det cea mai puternica influenta asupra nivelului res fin ale societatii sunt: volumul si structura productiei, niv preturilor, raportul dintre formarea bruta de capital si consum.

Structura sistemului resurselor financiare publice

Sist res fin publ difera din pct de vedere al structurii sale de la un stat la altul, in t dezv si in cele in curs de dezvac pot fi grupate in fctie de 2 criterii si anume : dupa regularitatea cu care se incaseaza la bug public nat si dupa provenienta resurselor.

Dupa regularitate ... : -res ordinare care sunt: venituri fiscale, contributiile pt a.s.de stat, venituri nefiscale; -res extraordinare care sunt: emisiunea de bani de hartie peste necesitatile reale ale circulatiei ban, imprum de stat interne si externe. Din pct de vedere

al providentei lor , res fin publ se pot grupa in res interne adica impozitele, veniturile, emisiunea de bani de hartie si res externe adica imprum de stat externe. În Rom res fin publ sunt formate din veniturile administratiei de stat centrale, ale administ de stat locale venit institutiilor publ, ven bug a.s.de stat si ale fondului pt plata ajut de somaj. Res bug administ de stat centrale cuprind:

1 Venit curente - venit fiscale cu impoz directe si indirecte si venit nefiscale.

2 - Venituri din capital - venit din valorificarea unor bunuri ale statului.

Res bug locale: 1 si 2 + 3 subventii primite din bug administ de stat centrale. Res institutiilor publ sunt formate numai din venituri curente.

Res bug a.s.de stat: 1 Venit curente -venit a.s.de stat; 2 subventii de la bug administ de stat centrale. Res fondului pt plata ajut de somaj sunt venit curente din contributiile primite de la pers jurid si fiz care utilizeaza minca salariata.

IMPOZITELE - NO'IUNI GENERALE

Continutul si rolul impozitelor.

Imp reprez o forma de prelevare a unei parti din veniturile sau averea pers fiz sau jurid la dispozitia statului in vederea acoperirii chelt sale. Ac prelevare facandu-se in mod obligatoriu cu titlu nerambursabil si fara contraprestatie din partea statului. Imp sunt plati care se fac catre stat cu titlu definitiv si nerambursabil, in schimbul acestuia platitorii nu pot solicita statului un contraserviciu de valoare egala sau apropiata. Achitarea imp pe venit este obl tuturor pers fiz sau jur care realiz venit dintr-o anumita sursa prevazuta de lege.

Rolul imp de stat se manifesta pe plan finan, econ, social. Limita imp dintr-o anumita tara este influentata de factorii externi sist de imp adica niv PIB pe loc, niv mediu al imp si progresivitatea impunerii, natura institutiilor politice si de fact interni.

Elem impozitului

1. *Subiectul imp* (contribuabil) fiind pers fiz sau jur oblig prin lege la plata acesteia. 2. *Suportatorul imp* este pers care suporta efectiv imp, care ar trebui sa fie tot una cu subiectul imp dar sunt numeroase cazuri cand ac difera.

3. *Obiectul impunerii* care e materia supusa impunerii. La imp directe e venitul sau averea iar la imp indirecte e produsul care face obiectul vanzarii, serviciul prestat, bunul importat sau exportat.

4. *Sursa imp* arata din ce anume se plateste imp din venit sau avere

5. *Cota imp* prin care imp poate fi stabilit intr-o suma fixa sau in cote procentuale 6. *Asieta* - mod de asezare e imp

7. *Termenul de plata* care arata data pana la care trebuie platit imp statului. Neplatirea imp pana la termenul stabilit prin lege atrage dupa sine obligatia contribuabilului de a plati si majorari de intarziere

Principiile impunerii

Impunerea reprez un complex de oper si masuri efectuate in baza legiicare au drept scop stabilirea imp ce revine in sarcina unei pers fiz sau jur. Impunerea are o latura de natura politica si una de nat tehnica.

Principiul justetii impunerii: fiecare cetatean al statului trebuie sa contribuie cu impozite in fctie de venitul pe care in obtine.

Principiul certitudinii: presupune ca marimea imp sa fie corecta iar termenele si sumele de plata sa fie clara pt fiec platitor.

Princip comoditatii perceperii imp spune ca imp sa fie sa fie percepute la termenele si in modul cel mai convenabil pt contribuabil. Princip randamentului imp urmarea ca sist fiscal sa asigure incasarea imp cu min de chelt si sa fie cat mai putin apasator pt platitor.

**Principii de echitate fiscala*. echitatea fisc inseamna dreptate sociala in materie de impozite.
Conditii:

- stabilirea minimului neimpozabil adica scutirea de imp a unui venit minim care sa permita satisfacerea nevoilor de trai strict necesare. Minimul neimpozabil poate fi stabilit doar in cazul imp directe;

- sarcina fiscala sa fie stabilita in functie de puterea contributiva a fiec platitor adica cu luarea in considerare a marimi venitului sau averii precum si a situatiei familiare a acestuia

- singur, casatorit, cu pers in intretinere;

- impunerea sa cuprinda toate cat sociale care realiz venituri sau care au un anumit fel de avere dar fara cei ce sunt sub minimul neimpozabil.

**Principii de politica financiara.* La introducerea unui imp trebui ca ac sa aiba un randament fiscal ridicat, sa fie stabil si elastic. Ca un imp sa aiba un randament fisc rid trebuie sa:

- imp sa aiba un caract universal deci el sa fie platit de toate pers fiz si jur care obtin venituri din ac sursa;

- sa nu existe posibilitati de sustragere de la impunere a unei parti din materia impunerii;

- vol chelt privind stabilirea materiei impozabile si calcularea sa fie cat mai redusa. Imp este stabil atuncicand randamentul ramane constant de-alungul ciclului econ. Ca un imp sa fie *elastic* el trebuie sa se adapteze in permanenta necesitatilor de venituri ale statului. Deci daca se inregistreaza o crestere a chelt bug este necesar ca imp sa poata fi majorat corespunzator si invers, dar de obicei imp act mai ales in sensul majorarii imp.

**Principii de politica economica* La introducerea unui imp statul urmareste procurarea venit necesare acoperirii chelt publ si fol ac ca instrument de impulsione a dezv unor ramuri sau subramuri econ. Țncurajarea dezv unei ram sau subram econ poate fi efectuata prin masuri de ordin fiscal ca: stabilirea unor taxe vamale ridicate le import, reducerea sau scutirea de taxa a imp indirecte a marfurilor autohtone. Țn vederea cresterii consumului unei anumite marfii statul procedeaza la micsorarea sau chiar suprimarea imp ind percepute la vanzarea acestuia. Imp pot fi fol concomitent cu alte instrumente pt redresarea situatiei econ iar in vederea combaterii inflatiei se recurge frecvent si la masura majorarii imp.

Asezarea si perceperea impozitelor

Asezerea imp presupune efectuarea mei multor oper succesive constand in stabilirea obiectului impozabil, det cuantumului impozabil si perceperea imp.

Stabilirea obiectului impozabil - evaluarea materiei impozabile. Pt ca venit si averea sa poata fi supuse impunerii e necesar mai intai ca organele fiscale sa constate existenta de fapt a acestora. Evaluarea mat impoz se poate realiza apeland la 2 metode: - metoda evaluarii indirecte care are 3 variante de realizare: evaluarea pe baza unor indicii exterioare ale obiectului impozabil; evaluarea forfetara; eval administrativa; - evaluarea pe baza indicilor a semnelor exterioare ale obiectului impozabil specifica imp de tip real care permite stabilirea cu aprox a marimii obiectului impozabil.

@*Evaluarea forfetara* consta in aceea ca organele fiscale cu acordul subiectului impozabil atribuie o anumita valoare obiectului impozabil.

@*Evaluarea administrativa* are caract faptul ca organele fiscale stabilesc valoarea materiei impozabile pe baza datelor pe care le au la dispozitie. Metoda evaluarii directe are 2 caract: - evaluarea pe baza declaratiei unei terte personale prin care obiectul impozabil se stabileste pe baza declaratiei scrise pe care o terta personala e obligata prin lege sa o depuna la organele fiscale; - evaluarea pe baza declaratiei platitorului de impozit se realiz cu participarea directa asubiectului imp.

*Determinarea cuantumului imp*_se realiz dupa stabilirea marimii obiect impozabil trecandu-se la calc imp propriu zis iar in fctie de modul de stabilire se disting impozitele de repartitie si imp de cotitate.

Perceperea imp - dupa stabilirea marimii imp organele fiscale trebuie sa aduca la cunostinta platitorului cuantumul impozitului datorat si termenele de plata a acestora. Dupa ac se trece la incasarea imp. care are 2 variante de realizare: cand platitorul e obligat sa se deplaseze la sediul org fiscale pt platirea imp datorat statului sau cand org fisc are obl de a se delasa la domiciliul platitorului.

Clasificarea impozitelor

Imp directe > Imp reale- imp funciar - imp pe cladiri - imp pe capitalul mabiliar - imp pe activ comerciale > Imp personale - Imp pe venit ale pers fiz si ale societatilor de capital - imp pe avere adica pe averea propriu zisa sau imp pe circulatia averii sau imp pe sporul de avere = imp indirecte - taxe de consumatie - taxe vamale - taxe de timbru 2.dupa obiect - imp pe venit - imp pe avere - imp pe chelt 3.dupa scop -imp funciar - imp de ordine 4.dupa frecventa cu care se realiz – imp ordinare - imp extraordinare 5.dupa institutia care le administreaza = in statele de tip federal - imp federale - imp locale - imp ale statelor membre ale federatiei = in state de tip unitar - imp locale - imp ale administratiei centrale de stat

IMPOZITELE DIRECTE

Caracterizarea generala a impozitelor directe

Impozitele stabilite pe diferite *venituri* fiind salariile, profitul sau renta sau pe *avere* mobiliara sau imobiliara

Impozitele personale

Impozitele personale se intalnesc sub forma impozitelor pe venit si a impozitelor pe avere.

Impozitele pe venit :

Impozitul pe veniturile persoanelor fizice - la plata acestiu imp sunt supuse persoanele care au rezidenta sau domiciliul intr-un anumit stat. De la plata imp pe venit se acorda unele scutiri fiind scutiti suveranii si familiile regale, diplomatii straini uneori si militarii, si cei ce realizeaza venit uri sub minimul neimpozabil. Obiectul impozabil il formeaza veniturile obtinute din : industrie, comert, agricultura, banci, asigurari, de catre ag.econ, proprietari, mici mestesugari, muncitori, functionari. Venitul impozabil este cel care ramane din venitul brut.

Sisteme de asezare a impozitelor pe veniturile pers. fizice:

1. Sistemul impunerii separate care poate fi intalnit fie sub forma unui imp unic pe venit, fie prin instituirea mai multor impozite.
2. Sistemul impunerii globale - Impunerea globala a veniturilor realizate de pers fizice este cea mai frecvent intalnita in SUA, Franta, Germania, Italia, Belgia.

Impozitul pe veniturile persoanelor fizice se stabileste anual pe baza declaratiei de impunere intocmite de subiectul impozitului.

În Romania in conditiile tranzactiei spre economia de piata, cel mai important impozit perceput de la persoanele fizice il reprezinta impozitul pe salariile individuale, care din 1991 inlocuieste impozitul pe fondul total de salarii. Un alt impozit perceput de la persoanele fizice este cel pe veniturile liber - profesionistilor.

Impozitul pe veniturile persoanelor juridice - pentru stabilirea impozitului pe veniturile realizate de persoanele juridice in unele tari se foloseste acelasi sistem de impunere ca in cazul persoanelor fizice iar in altele se practica un alt sistem separat. În Romania conform legii privind societatile comerciale din 1990 publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, societatile comerciale se pot constitui ca: societate in nume colectiv, societate in comandita pe actiuni, societate pe actiuni si societate cu raspundere limitata. În vederea stabilirii venitului impozabil al societatii, se pleaca de la rezultatele de bilant ale acestuia, la care se adauga : soldul stocurilor, veniturile din castiguri de capital, dobanzile la conturi curente, veniturile din dobanzi la creditele acordate, veniturile din chirii. Pentru a se stabili venitul impozabil urmeaza ca din veniturile brute sa se scada: cheltuielile de productie, dobanzile platite, prelevarile la fondul de rezerva i la alte fonduri speciale, pierderile din activitatea anului curent si eventual din anii precedenti. Impozitul pe venitul societatilor de capital se calculeaza, pe baza unor cote proportionale

În Romania ag.econ organizati ca persoane juridice cu gestiune economica si autonomie financiara, sunt supusi la plata impozitului pe profit. Pentru stimularea ag.econ autohtoni si straini in investirea de capital in domeniile prioritare ale economiei romanesti, se prevede ca acestia sa beneficieze de scutirea impozitului pe profit, pentru o perioada intre 6 luni si 5 ani in functie de profilul obiectului de activitate.

Impozitele pe avere

Aceste impozite sunt: impozitele asupra averii propriu-zise; imp pe circulatia averii; imp pe cresterea de avere.

Impozite asupra averii propriu-zise pot fi intalnite atat ca imp stabilite asupra averii, dar platite din venitul obtinut de pe urma averii respective, imp pe proprietati imobiliare si impozitele asupra activului net cat si ca impozite pe substanta averii

Impozitele pe proprietati imobiliare se intalnesc sub forma impozitelor asupra terenurilor si cladirilor

Impozitul asupra activului net are ca obiect intreaga avere mobila si imobila pe care o detine un subiect. La plata acestui impozit in unele tari sunt supuse atat pers fizice cat si cele juridice iar in altele fie numai persoanele fizice fie numai societatile de capital

Impozite pe circulatia averii se instituie in legatura cu trecerea dreptului de proprietate asupra unor bunuri mobile si imobile de la o persoana la alta. Aici sunt: - impoz pe succesiuni, imp pe donatii, imp pe actele de vanzare - cumparare a unor bunuri imobile, imp pe harti de valoare.

Impozitul pe succesiuni - aici obiectul impunerii il constituie averea primita drept mostenire de o persoana fizica.

Impozitele asupra cresterii averii sunt: imp. pe plusul de valoare imobiliara, imp pe sporul de avere realizat in timpul de azboi.

În ceea ce priveste impozitele pe avere in Romania ele se intalnesc atat sub forma unor imp pe averea propriu-zisa cat si a imp pe circulatia averii pe succesiuni, donatii si pe vanzarea si cumpararea de bunuri mobile si imobile

Dubla impunere internationala

Dubla impunere internationala poate devenii la un moment dat o piedica in amplificarea relatiilor economice, financiare si de credit dintre diferite tari.

Continutul dublei impuneri internationale

Dubla impunere internationala repr supunerea la imp a aceleiasi materii impozabile si pentru aceeasi perioada de timp, de catre doua autoritati fiscale din tari diferite. Dubla impunere poate aparea numai in cazul impozitelor directe, respectiv al impoz pe venit si al celor pe avere. În cazul imp indirecte nu se pune problema dublei impuneri. În practica fiscala internationala pot fi intalnite mai multe criterii care stau la baza impunerii veniturilor sau averii, si anume: criteriul rezidentei, criteriul nationalitatii, si criteriul originii veniturilor. Modul in care aceste criterii sunt aplicate pote conduce la aparitia dublei impuneri. Ex. Daca intr-o tara impunerea se bazeaza pe criteriul rezidentei iar in alta tara pe criteriul originii veniturilor, atunci o persoana din prima tara, in eventualitatea realizarii unor venituri in cea de-a doua tara va avea de platit impozite pentru acestea atat in tara de rezidenta cat si in tara de origine a veniturilor, ceea ce inseamna dubla impunere. Dubla impunere poate fi evitata fie pe baza unor masuri legislative unilaterale, fie prin incheierea unor acorduri bilaterale sau multilaterale intre diferitele state. Evitarea dublei impuneri prin masuri legislative unilaterale prin acordarea de reduceri sau scutiri de

impozit pentru veniturile obtinute de rezidentii unui stat in strainatate sau prin scaderea din impozitul datorat in tara de resedinta a impozitelor platite de rezidentii unui stat in strainatate, este mai dificil de realizat deoarece fiecare stat este interesat sa realizeze venituri fiscale cat mai mari.

Evaziunea fiscala si repercursiunea impozitelor

Evaziunea fiscala

Evaziune fiscala este sustragerea de la impunere a unei parti din materia impozabila avand doua forme: evaziunea la adapostul legii si evaziunea cu incalcarea legii.

Evaziunea fiscala la adapostul legii permite sustragerea unei parti din materia impozabila fara ca acest lucru sa fie considerat infractiune.

Evaziunea fiscala frauduloasa se infaptuieste cu incalcarea prevederilor legale iar cei care o practica sunt pasibili de pedeapsa.

Repercursiunea impozitelor

- echitatea fiscala cere ca persoana care plateste impozitul statului sa-l si suporte efectiv dar de obicei persoana care plateste impozitul il si suporta realmente aceasta numindu-se incidenta directa. Ex. Muncitorul este cel care plateste si tot el este suportatorul impozitului pe veniturile din salarii. Se poate ca persoana care plateste impozitul sa recupereze partial sau total suma achitata statului de la alte persoane cu care intra in raporturi economice. Atunci cand persoana care plateste impozitul statului nu este una si aceasi cu persoana care-l si suporta efectiv, aceasta fiind incidenta indirecta sau repercursiunea. Impozitele care se pot mai usor recupera sunt cele indirecte deoarece ele se varsa statului de catre intreprinzatori, iar acestia le adauga la pretul marfii si le transfera asupra cumparatorilor. În anumite limite pot fi recuperate si unele impozite directe ca de exemplu impozitele pe venit.

IMPOZITELE INDIRECTE

Caracterizarea generala a impozitelor

În țările dezvoltate impozitele indirecte la formarea veniturilor fiscale este mai mic decât cel al impozitelor directe și al contribuțiilor pentru asigurări sociale luate împreună. În țările în curs de dezvoltare ponderea impozitelor indirecte o devansează pe aceea a impozitelor directe, în totalul veniturilor fiscale ale statului. Preferința majorității acestor țări pentru impozitele indirecte este determinată de nivelul redus al veniturilor realizate de țărani, meșteșugari, mici negustori și muncitori. Impozitele indirecte sunt instituite de stat asupra vânzării de marfuri și prestațiilor de servicii. Cotele utilizate calculate pentru acestor impozite nu sunt diferențiate în funcție de venitul averii sau situație personală a celor care cumpără marfuri sau apelează la serviciile ce fac obiectul impozitelor indirecte. Impozitele indirecte nu afectează în aceeași măsură veniturile tuturor categoriilor sociale, ele afectând în mod deosebit pe cei cu venituri mici fiindcă impozitele indirecte se percep la vânzarea bunurilor de larg consum. La impozitele indirecte nu există scutirea de impozit adică un minim neimpozabil pentru cei cu venituri mici cum există la impozitele directe. Impozitele indirecte sunt varsate la bugetul de stat de către comercianți dar ele sunt suportate de către consumatori deoarece se includ în prețul de vânzare al marfurilor. Drept urmare impozitele indirecte nu afectează veniturile nominale, ci numai pe cele pe cale reală micșorând puterea de cumpărare. În perioadele când economia înregistrează un curs ascendent impozitele indirecte au un randament fiscal ridicat iar în perioadele de criză când producția și consumul cresc mai lent încasările din impozite indirecte urmează aceeași evoluție.

Impozitele indirecte cunosc următoarele forme de manifestare: taxe de consumație, monopoluri fiscale, taxe vamale, alte taxe. În țările dezvoltate cel mai important impozit indirect îl constituie taxele de consumație iar în țările în curs de dezvoltare taxele de consumație procură peste 50% din totalul încasărilor provenite din impozite indirecte.

ÎMPRUMUTURILE DE STAT. DATORIA PUBLICA

Continutul economic al creditului public

Împrumuturile de stat - trăsături caracteristice

În economia de piață veniturile procurate de stat din impozite și taxe precum și cele de la întreprinderile și proprietățile sale de multe ori nu acoperă integral cheltuielile bugetare ordinare. În

caz de dezechilibru bugetar completarea veniturilor publice se face cu resurse de imprumut adica pe calea creditului public care se realizeaza fie pe calea contractarii directe de catre stat de imprumuturi cu persoanele fizice sau juridice detinatoare de mijloace banesti libere fie prin intermediul unor institutii specializate banci, case de economii, societati de asigurare si reasigurare. În afara de autoritatile publice centrale si locale, apel la resurse de imprumuturi mai fac intreprinderile private publice sau mixte pentru asigurarea desfasurarii normale a activitatii lor economice. Resursele banesti care alcatuiesc oferta de capital de imprumut sunt puse la dispozitia acelor solicitanti care accepta conditiile de acordare a creditului - garantie, termen de rambursare rata dobanzii, precum si eventualele avantaje. Orice imprumut trebuie sa produca imprumutatorului un anumit venit care difera in functie de destinatia data imprumutului. Actiunile emise de catre societatile de capital reprezinta inscrisuri care certifica detinatorului lor calitatea de coproprietar al acelei societati. Ca titluri de proprietate actiunile dau dreptul detinatorului lor la o cota - parte din profitul realizat denumit dividend si care variaza de la un an la altul in functie de rezultatele obtinute. Obligatiunile puse in circulatie de o societate de capital certifica detinatorului lor calitatea de creditor si-i dau dreptul sa primeasca o dobanda la sumele imprumutate indiferent de rezultatele financiare obtinute de societatea care a emis obligatiunile. Actiunile ca si obligatiunile societatilor de capital, nu au valoare proprie ci reprezinta numai o anumita valoare si anume capitalul real concretizat in mijloace de munca procurate cu banii primiti de la actionari sau de la diverse categorii de creditorii pe baza de obligatiuni sau alte inscrisuri. Cu toate ca actiunile si obligatiunile emise de o societate nu au valoare proprie ele circula totusi independent de capitalul real adica se cumpara si se vand ca si cum ar avea o valoare. Aceste inscrisuri sunt *capital fictiv*. Împrumutul de stat apare ca o intelegere intervenita intre o persoana fizica sau juridica si stat.

Caracteristici ale imprumutului de stat:

- Împrumutul de stat are un caracter contractual - modul in care se stabilesc conditiile de emisiune si rambursare a unui imprumut de stat confera contractului dintre stat si persoana fizica sau juridica care la imprumutat un caracter diferit de cel al contractului de credit bancar, care intervine intre o banca ca imprumutator iar ca imprumutat o persoana fizica sau juridica. În cazul contractului de credit bancar conditiile de acordare si rambursare a imprumutului se negociaza de la banca cu fiecare solicitant ; Acest contract prevede obligatia imprumutatului sa prezinte o garantie materiala in favoarea imprumutatorului. Împrumuturile de stat au la baza principiul facultativitatii.

- Împrumutul cu caracter rambursabil. Ca mijloc de procurare a resurselor banesti de care statul are nevoie, imprumutul se caracterizeaza prin aceea ca se restituie la termenul fixat persoanelor fizice

si juridice care l-au acordat. La plasarea unui imprumut statul stabileste termenul de rambursare a acestuia in functie de veniturile si cheltuielile publice

- Țmprumutul de stat asigura detinatorilor de inscrisuri publice, pe langa rambursarea sumei imprumutate si o anumita contraprestatie. Pentru a putea intra in posesia sumei de bani care ii lipseste si s o folosi potrivit trebuintelor sale statul se angajeaza sa achite sistematic detinatorilor de inscrisuri publice dobanda convenita.

Destinatia si rolul imprumuturilor de stat

Statul apeleaza la imprumuturi fie din necesitati de trezorerie fie din necesitati de echilibru bugetar. Țn cazul in care disponibilitatile de resurse ale unor institutii publice nu acopera golul de casa al bugetului, atunci se solicita imprumuturi pe termen scurt la alti detinatori de resurse banesti de pe piata. Resursele banesti imprumutate de la diversi detinatori publici sau privati nu maresc masa semnelor banesti in circulatie ci numai o redistributie dar resursele imprumutate de la banca centrala reprezinta o emisiune de bani fara acoperire materiala. Țn cazul in care veniturile fiscale nu acopera integral cheltuielile bugetare pe intregul an pentru finantarea deficitului rezultat, statul se imprumuta pe piata interna sau pe cea externa. Daca deficitul bugetar atinge dimensiuni mari iar creditul public este limitat statul apeleaza la resursele bancii centrale. Aceasta ii asigura imprumutul solicitat punand in functiune bani fara acoperire. Pentru imprumuturile contractate pe piata interna inclusiv la banca centrala, pe termen scurt se emit bonuri de tezaur. Țn unele tari emisiunea de bonuri de tezaur este plafonata prin lege in timp ce in altele aceasta este nelimitata. Sumele imprumutate de stat de la banca centrala au un caracter rambursabil. Țmprumuturile de stat pentru acoperirea deficitelor bugetare se incheie de regula pe termene mijlocii si lungi. Rambursarea ratelor scadente si achitarea dobanzilor aferente au drept consecinta sporirea cheltuielilor bugetare, ceea ce inseamna majorarea impozitelor. Țn conditiile in care veniturile bugetare ordinare nu acopera integral cheltuielile bugetare aprobate pentru anul urmator, guvernul tarii are de ales intre sporirea veniturilor fiscale adica prin majorarea impozitelor sau prin introducerea de noi impozite si contractarea de imprumuturi. De obicei guvernul opteaza pentru contractarea de imprumuturi deoarece:

- majoarea impozitelor constituie o masura nepopulara afectand nivelul de trai al populatiei
- imprumuturile de stat reprezinta un mijloc mai rapid de procurare a resurselor financiare decat impozitele. Perioada necesara si evaluarea materiei impozabile stabilirea si perceperea impozitelor este mai indelungata decat cea de subscriere la imprumut si efectuare a varsamintelor in contul acestuia ;

-in conditiile in care imprumutul se solicita la banca centrala termenul de obtinere a resurselor banesti este mai scurt decat in cazul in care acesta se plaseaza in randurile populatiei ori al persoanelor juridice.

Rolul important al imprumuturilor de stat se manifesta atat pe plan intern cat si pe plan international. Pe plan intern imprumuturile contribuie la redistribuirea venitului national initial in momentul plasarii acestora de catre stat. Imprumuturile de stat indeplinesc un rol pozitiv in masura in care sunt folosite pentru dezvoltarea industriei,

construirea de cai de comunicatie, drumuri si poduri, protectia mediului si a agriculturii. In asemenea situatii imprumuturile contribuie la sporirea productiei materiale si la cresterea venitului national precum si la asigurarea resurselor necesare rambursarii lor. Imprumuturile de stat contractate in strainatate contribuie la redistribuirea venitului national intre tarile imprumutatoare si cele imprumutate.

TEHNICA IMPRUMUTURILOR DE STAT

1.Elementele tehnice ale imprumuturilor de stat

La lansarea unui imprumut de stat este necesara stabilirea catorva elemente tehnice care il definesc din punct de vedere juridic adica de: denumirea imprumutului care se contracteaza; valoarea mentionata pe fiecare cupiura a inscrierului acelui imprumut; termenul de rambursare; dobanda; eventualele avantaje materiale acordate detinatorilor de inscrieri.

Denumirea imprumutului poate sa fie legata de destinatia acestuia. Atunci cand statul doreste sa atraga atentia opiniei publice asupra caracterului exceptional al imprumutului precizeaza acest lucru prin denumirea lui.

Valoarea nominala, valoarea reala si cursul - pentru fiecare imprumut contractat pe piata statul emite niste inscrieri, titluri, harti de valoare, obligatiuni. Suma inscrisa pe obligatiunea unui imprumut de stat, denumita valoare nominala exprima marimea creantei pe care detinatorul acesteia o are de incasat de la stat. Valoarea reala poate sa fie egala sau mai mica sau mai mare decat valoarea nominala. Marimea valorii reale depinde de cursul la care se coteaza inscrierile respective la bursa. Cursul exprima pretul cu care se cumpara si se vand 100 de unitati monetare valoarea nominala si

aceasta poate fi: al pari adica egal cu 100; sub pari adica mai mic decat 100; sau supra pari adica mai mare decat 100. La lansarea unui imprumut de stat cursul obligatiunii este de regula sub pari.

Termenul de rambursare . Exista imprumuturi pe termen scurt de pana la un an, pe termen mijlociu intre un an si cinci ani si pe termen lung de peste cinci ani. Statul contracteaza imprumuturi pe termen mijlocii si lungi atunci cand are nevoie de resurse banesti pentru acoperirea deficitelor bugetare sau pentru finantarea unor cheltuieli de investitii de mare valoare. Pentru imprumuturile pe termen mijlociu si lung se emit inscrisuri cunoscute sub denumirea de obligatiuni sau titluri de renta iar pentru cele fara termen titluri de renta perpetua. Țnscrisurile emise de stat se mai deosebesc si prin faptul ca unele pot fi negociate in timp ce altele nu pot fi negociate.

Dobanda. Pretul pe care il plateste statul creditorilor sai pentru folosirea sumei imprumutate poate fi: dobanda sau castigurile sau forma combinata a dobanzii si castigurilor. Țmprumuturile de stat cu castiguri care se platesc numai acelor care detin acele obligatiuni care au iesit castigatoare la tragerea la sort deci suma pe care statul ar plati-o ca dobanda se plateste sub forma de castiguri. Nivelul dobanzilor difera de la o tara la alta. Rata dobanzii la imprumuturile publice nu ramane constanta pre mult timp ci se modifica de la o perioada la alta. Notiunea de rata reala a dobanzii mai are si sensul de venit net ce revine creditorului de pe urma unei sute de unitati monetare date cu imprumut pe termen de un an si se determina prin corectarea dobanzii nominale cu influenta cresterii preturilor pe piata.

Rata reala a dobanzii ce revine creditorului se calculeaza cu ajutorul formulei:

$$dr = \frac{100 + dn}{D} - 100$$

in care: dr= rata reala a dobanzii

dn= rata nominala a dobanzii

D = deflatorul - din tara creditorului

Diferenta dintre dobanda nominala si cea reala constituie o pierdere pentru creditor si un avantaj pentru debitor.

2. Operatiile prilejuite de imprumuturile de stat

Plasarea imprumuturilor de stat .Se realizeaza prin subscriere publica, prin intermediul unei consortii bancare sau prin vanzarea la bursa.

Plasarea imprumuturilor prin subscriere publica se face prin Ministerul Finantelor. Aici se intalnesc doua situatii: - cand nu se limiteaza cuantumul imprumutului ce poate fi contractat si cand cuantumul imprumutului se limiteaza.

Plasarea imprumutului prin consortii bancare se realizeaza prin un grup de banci care se angajeaza sa efectueze aceasta operatie la cererea organelor competente. Consortiul bancar preia in comision obligatiunile imprumutului sau le cumpara efectiv.

Prin vanzarea la bursa sunt plasate inscrisurile unui imprumut nou atunci cand statul doreste ca aceasta sa treaca neobservat. Întrucat vanzarea se face prin intermediul agentilor de schimb cumparatorii nu stiu daca inscrisurile care fac obiectul tranzactiilor la bursa sunt ale unui imprumut vechi sau ale unui imprumut nou emis recent de stat. Aceasta modalitate prezinta avantajul ca este discreta, comoda si foarte putin costisitoare.

Modificarea nivelului dobanzii . Nivelul dobanzii nu ramane vreme indelungata constant ci se modifica in functie de raportul dintre cererea si oferta de capital de imprumut. Se cunosc trei tipuri de conversiune:

- conversiunea fortata cand statul ofera detinatorilor de inscrisuri o singura alternativa si anume aceea de a prezenta la preschimbare titlurile imprumuturilor vechi contra titlurilor imprumuturilor unui nou imprumut in decursul unei anumite perioade de timp.

- conversiunea facultativa cand detinatorii inscrisurilor au de optat pantru una din urmatoarele solutii: de a preschimba inscrisurile imprumuturilor vechi cu inscrisuri ale unui imprumut nou sau de a pastra inscrisurile vechiului imprumut.

- caonversiune sau rambursare anticipata cand detinatorii de inscrisuri au urmatoarele alternative: sa accepte preschimbarea inscrisurilor vechiului imprumut in conditiile stabilite de stat sau sa o refuze si sa solicite rambursarea anticipata a acestuia.

Modificarea termenului de rambursare. Statele care recurg in mod frecvent la imprumuturi pe termen scurt pentru acoperirea deficitelor financiare temporare ajung sa acumuleze datorii importante care trebuie rambursate la intervale scurte de timp. Pentru iesirea din impas statul procedeaza atunci la consolidarea datoriei sale ajunse la scadenta adica la preschimbarea inscrisurilor imprumuturilor exigibile imediat sau pe termen scurt cu inscrisuri ale unor imprumuturi pe termen mijlociu sau lung sau fara

termen. Aceste modificari sunt avantajoase pentru banci deoarece ele incaseaza importante comisioane pentru operatie de preschimbare a inscrisurilor pe termen scurt cu inscrisuri ale imprumutului consolidat.

Rambursarea imprumuturilor de stat - se intelege rascumpararea titlurilor de credit de la detinatorii lor adica restituiria sumei imprumutate. Rambursarea imprumuturilor poate avea caracter obligatoriu sau facultativ.

Modalitati de rambursare a imprumuturilor: pe calea anuitatilor prin tragere la sort; prin rascumpararea la bursa.

Rascumpararea imprumuturilor prin anuitati consta in aceea ca incepand din cel de-al doilea sau al treilea an de la contractarea imprumutului statul incepe sa achite pe langa dobanzi si o parte din suma datorata.

Cand imprumutul de stat a fost contractat de un mare numar de creditori statul foloseste pentru rambursarea acestuia tragerile la sort.

În cazul imprumuturilor pe termen lung statul este obligat sa procedeze la rambursarea acestora la scadenta dar el poate insa sa faca si cu anticipatie daca legea nu interzice aceasta posibilitate

DATORIA PUBLICA - NOIUNI GENERALE

Datoria publica cuprinde totalitatea sumelor imprumutate de administratia publica centrala, de unitati administrativ - teritoriale, de la persoane fizice sau juridice pe piata interna si strainatate si ramase de rambursat la un moment dat.

Gradul de indatorare a tarii la un moment dat se determina prin raportarea volumului datoriei publice la venitul national PIB. Exista cazuri in care nici chiar intregul venit national realizat intr-un an nu ar fi suficient pentru acoperirea datoriei publice. Acest lucru nu sa-r putea realiza deoarece nici o tara n-ar putea aloca intregul venit national sau produs intern brut amortizarii datoriei publice. În comparatiile internationale se foloseste dolarul SUA sau DST. În 1987 datoria publica medie era de 5000 -13000 de dolari pe un locuitor in tarile dezvoltate si de 180 - 2500 de dolari in tarile in curs de dezvoltare. Efortul financiar se exprima cu ajutorul mai multor indicatori: raportul dintre serviciul datoriei publice si venitul national PIB; raportul dintre serviciul datoriei publice si totalul cheltuielilor bugetare.

Quantumul mare al dobanzii la datoria publica arata cat de importante sunt veniturile creditorilor statului care provin direct de la tezaurul public. Statul isi procura resursele financiare de care are nevoie atat de pe piata interna cat si de pe piata externa deci si datoria publica are un caracter intern sau extern.

Structura datoriei publice variaza de la o tara la alta si de la o perioada la alta in functie de conditiile financiar - monetare. Țările care cunosc procesele inflationiste de mari dimensiuni si de lunga durata sunt obligate sa apeleze pe o scara tot mai larga la imprumuturi pe termen scurt si eventual mijlociu.

DATORIA EXTERNA

Particularitatile imprumuturilor externe

Țmprumuturile externe constituie una din formele exportului de capital. Țmprumuturile* sau creditele* externe se pot grupa dupa diferite criterii:

Țn functie de destinatie se pot distinge - credite pe marfuri care sunt frecvente si se acorda pentru cumparari de marfuri de la creditor si credite financiare care sunt mai rare si se acorda de organisme financiare internationale in valuta ce se utilizeaza de debitor.

Țn functie de durata pentru care se acorda, creditele externe pot fi: pe termene scurte intre 1-2 ani si mijlocii intre 3-5 ani sau lungi. Beneficiarul creditului este interesat ca termenul de rambursare sa fie suficient de indepartat pentru a-si putea procura resursele necesare restituirii acestuia si achitarii dobanzilor. Țn cadrul termenului final se stabilesc 3 perioade: perioada de utilizare a creditului, perioada de gratie in cursul careia nu se fac plati pentru rambursarea creditului si perioada de rambursare propriu zisa a creditului. Rambursarea creditelor se face in urmatoarele modalitati: in cote egale si in cote inegale.

La acordarea unui credit imprumutatorul poate sa pretinda o garantie materiala sau morala. Creditele externe pot fi acordate de catre: intreprinderi furnizoare, banci, organisme financiare internationale retineri si alte persoane fizice. Țntreprinderile furnizoare , bancile acorda credite pe baze bilaterale, guvernele acorda asistenta publica bilaterala iar organismele internationale acorda asistenta publica pe baze multilaterale.

Printre organismele financiare internationale care acorda asistenta publica multilaterala sunt:

a. Banca Internationala pentru Reconstructie si Dezvoltare (BIRD) denumita si Banca Mondiala;

b. Organismele financiare regionale: Banca Interamericana de dezvoltare, Banca Africana de Dezvoltare, Banca Asiatica de Dezvoltare, Banca Europeana de Reconstructie si Dezvoltare;

c. Organisme financiare ale CEE: Fondul European de Dezvoltare si Banca Europeana de Investitii

Conceptul de datorie externa

Datoria externa bruta in sens larg cuprinde sumele de bani si alte valori pe care rezidentii unor tari, persoane fizice sau juridice le datoreaza strainatatii la un moment dat. Aceste datorii provin din orice fel de imprumuturi, achizitii de bunuri, prestari de servicii pe credit, investitii directe de capital.

Datoria externa bruta in sens restrans cuprinde obligatiile banesti fata de strainatate dar cu unele exceptii: creditele pe termen scurt sub un an, imprumuturile externe pe o perioada de 10-15 ani sau mai mare, imprumuturile acordate de unii creditori externi sucursalelor sau filialelor in conditii mai avantajoase decat cele practicate pe piata mondiala.

Datoria externa in interpretarea Bancii Mondiale care cuprine sumele unor creditori publici sau privati, in valuta straina, bunuri sau servicii cu o perioada de rambursare mai mare de un an; sumele datorate de persoanele private dar garantate de o autoritate publica. Aici datoria externa nu cuprinde datoria persoanelor private catre strainatate negarantata de autoritatile publice, datoria din tranzactiile Fondului Monetar International, sumele datorate unor creditori rezidenti in strainatate pentru care nu au fost stabilite termenele de achitare.

Datoria externa neta care cuprinde diferenta dintre activele publice si private ale rezidentilor unei tari in strainatate si activele retinute de rezidenti straini in tara considerata - imprumuturi primite de la guverne, creditele primite de la banci private, investitii de capital. Indicatorul datoriei externe nete se foloseste in cazul tarilor care sunt creditoare si debitoare fata de strainatate. SUA in anul 1984 era primul creditor al lumii iar in anul urmator a devenit cel mai mare debitor al lumii.

Cuquantumul datoriei externe difera in functie de modul in care se determina bruta sau neta. Indicatorii:

Gradul de indatorare a unui tari fata de strainatate se exprima cu ajutorul marimii datoriei externe, al marimii medii a datoriei respective pe un locuitor si al raportului dintre datoria externa si venitul national PIB.

Marimea datoriei externe totale si medii pe un locuitor arata suma datorata strainatatii la un moment dat. Marimea absoluta a datoriei externe se determina prin transformarea valutelor pe care le are ca datorie in moneda nationala sau intr-o valuta straina de largacirculatie internationala.

Raportul dintre datoria externa si PIB arata cat din venitul national al aceluia an ar fi necesar pentru rambursarea acelei datorii. Potrivit Bancii Mondiale cele mai indatorate tari cu venituri mijlocii sunt : Argentina, Brazilia, Chile, Coste Rica. *Pentru exprimarea gradului de indatorare fata de strainatatea se mai foloseste si indicatorul: raportul dintre datoria externa si incasarile din exportul de marfuri si servicii.

Efortul valutar a unei tari se determina cu ajutorul marimii absolute a serviciului datoriei externe si al raportului dintre serviciul datoriei externe si incasarile din exportul de marfuri si servicii.